

קונים זה מזה עבד לגופו; יכול לא יקנו הגויים כלל זה את זה לעבד, ואף לא קנין למעשה ידיו?

לא כן הוא, אלא ודאי שאף גוי קונה את הגוי למעשה ידיו, ומשום דאמרת קל וחומר:

הרי הגוי את הישראל קונה הוא למעשה ידיו — שנאמר: "וכי תשיג יד גר ותושב עמך, ומך אחיך עמו, ונמכר לגר תושב עמך, או לעקר משפחת גר [משפחתו של הגר גויים הם] —

ואם כן — שקונה הוא לו עבד ישראל למעשה ידיו — גוי את הגוי, לא כל שכן שיקנה למעשה ידיו!?

ולפיכך, קונה השבאי את העבד למעשה ידיו לאחר שנתייאר רבו ממנו, ושוב מקנה הוא אותו למעשה ידיו למי שפדאו ממנו, וכשטבל העבד לשם עבדות, הרי הפודה קונה אותו אף לגופו.

ואכתי מקשינן:

ואימא, הני מילי שהגוי קונה גוי למעשה ידיו, דוקא בכספא, וכמו שהוא קונה את הישראל, שהרי משם אתה למד!

אבל בחזקה אימא דגוי לא קונה כלל עבד!?

כדאמר ריש לקיש: מנין לגוי, שקנה את הגוי למעשה ידיו?

שנאמר: "ועבדך ואמתך אשר יהיו לך, מאת הגויים אשר סביבותיכם [סביב לארץ ישראל] מהם תקנו עבד ואמה. וגם מבני התושבים הגרים עמכם [בארץ ישראל], מהם תקנו [עבד ואמה]!"

והרי היה לו לכתוב לומר: "מאת הגויים אשר סביבותיכם מהם תקנו עבד ואמה. וגם מבני התושבים הגרים עמכם", ולא הוצרך לכפול "מהם תקנו"; אלא לכך כפל הכתוב, כדי ללמד:

אתם [ישראל] קונים מהם [מבני התושבים הגויים] עבדים לקנין הגוף, ולא הם [הגויים] קונים [את אחד] מבם קנין הגוף!

וכן לא הם קונים זה מזה, אין גוי קונה גוי אחר קנין הגוף.

יכול לא יקנו הגויים זה את זה?

ומפסיקה הגמרא באמצע דברי ריש לקיש ומקשה עליו: האיך אמרת "יכול לא יקנו זה את זה"? והלא כן היא האמת, דהאמרת בפסקה הקודמת: "לא הם [הגויים] קונים זה מזה עבדים".

ומפרשינן: הכי קאמר ריש לקיש: ולא הם

[כמפורש בתורה], ונהי דישאל נפיק מיניה ביובל, אבל עבד משתעבד לעולם".

ומבואר מדברי רש"י שהסוגיא עוסקת בין בעבד שטבל לשם עבדות אצל רבו ראשון, ואף בעבד שלא טבל; וכן נראה בפשוטו מדברי הגמרא, שהביאה את דברי ריש לקיש העוסקים בגוי שקנה גוי למעשה ידיו [כי את הישראל הרי

ידיו בכספא [שהוא נותן לשבאי], ולגופיה [של העבד קונה הפודה את העבד] בטבילה לשם עבדות, כדאמרינן ביבמות בהחולץ, ואפילו מל וטבל גבי רבו ראשון [ואם כן כבר אינו גוי ויש לו מקצת יהדות] קנייה שבאי ביאוש למעשה ידיו [ואין אומרים גוי לא קונה ישראל], דהא אפילו ישראל נמי מיקני ליה לגוי למעשה ידיו

כלומר: הרי השבאי לא קנה בכסף את העבד מן הישראל, אלא שאדון העבד התיימש ממנו והפקירו, ואם כן עדיין צריך הגוי לעשות בו מעשה קנין כדי לקנותו, ואינו יכול לקנותו אלא בקנין חזקה, וכגון שהלבישו העבד או הנעילו, שבחזקה זו נקנה עבד כנעני לישראל, ומנין לנו שאף גוי קונה בחזקה, שהרי בקרקעות לא מצאנו שגוי קונה קרקע בחזקה! ?

אמר רב פפא: אף גוי קונה קרקע בחזקה, שהרי ארץ עמון ומואב טהרו בסיחון!

כלומר: אף שנאמר לישראל שלא לצור את

עמון ומואב ואסורים הם לכבוש את ארצם, מכל מקום כבשו ישראל את ארצות עמון ומואב שכבשם תחילה סיחון, ונמצא שסיחון טיהר את הארצות האלו לישראל. (1)

הרי שזכה סיחון בארצות הללו, ואף שלא קנה אותם בכסף; ובהכרח שבקנין חזקה קנה הוא אותם, ואם כן למדנו שגוי קונה קרקע של גוי בחזקה; וכשם שקונה הוא קרקע מגוי בחזקה, כך קונה הוא גם עבד גוי שנתיימש רבו הימנו על ידי קנין חזקה. (2)

ואכתי מקשינן: אכן אשכחן [מצינו] גוי שקונה גוי בחזקה, כדילפינן מסיחון —

ממנו, וטהרה לישראל על ידי סיחון, [וכפי שפירש רש"י בחומש], אלמא טהר מואב בסיחון.

וארץ בני עמון אתה למד שטהרה ארצם לישראל על ידי סיחון, דאשכחן ביפתח, שאמרו לו מלאכי בני עמון: "כי לקח ישראל את ארצו בעלותו ממצרים מארנון ועד היבוק", ואשכחן בתורה כשכבשו את ארץ סיחון: "ויכהו ישראל לפי חרב, ויירש את ארצו מארנון עד יבוק וגו'", אלמא מבני עמון כבשה סיחון, והדור ישאל וכבשו מיניה, וטהרה להם על ידו.

2. לשון רש"י הוא: "בחזקה: כגון שבאי שהחזיק בו וקנאו בחזקת יאוש, כשהפקירו רבו כשנתיימש הימנו, ולא בכסף; חזקה שעבד כנעני נקנה בו, היינו חזקה של עבדות: הלבשו, הנעילו הרחיצו לרבו כדתניא בהאשה נקנית, נהי דישאל קני ליה לגוי בחזקה, דאיתקוש עבדים לקרקעות, אבל גוי לא קני קרקע בחזקה כישראל אלא כל קניינו בכסף; עמון ומואב טהרו בסיחון: אלמא גוי קונה מחבירו קרקע בחזקה, והאי עבד נמי כיון דאפקריה ישראל ביאוש,

פשיטא שהוא קונה כמפורש בתורה], הרי שבגוי אנו עוסקים, [אלא שרש"י הוסיף, שהוא הדין כשמל וטבל אצל רבו ראשון].

ולפי זה נמצא, שאף בעבד גוי שעדיין לא מל וטבל לשם עבדות, מכל מקום תיקנו חכמים שיפדוהו מידי השבאי, ולדעת רשב"ג יש מצוה לפדותו, וצריך תלמוד; [ולשון הרשב"א — שהובא בהערה לעיל — "תקנה התקינו לפדותן כדי שלא ישתקע ביד גוי, ולא ליפקע ממצוות", ומשמע שלדעתו עוסקת הסוגיא בעבד שמל וטבל לשם עבדות, שחייב הוא במצוות.

1. כתב רש"י בד"ה טהרו בסיחון: דכתיב: "אל תצר את מואב", וכן בבני עמון "אל תצורם", וכתיב: "ויכהו ישראל [לסיחון] לפי חרב, ויירש את ארצו וגו'. ויקח ישראל את הערים האלה, וישב ישראל בכל ערי האמורי [עמו של סיחון] בחשבון ובכל בנותיה. כי חשבון עיר סיחון מלך האמורי היא, והוא נלחם במלך מואב הראשון ויקח את כל ארצו מידו עד ארנון"; כלומר: לכך סיפר הכתוב כל זאת, כדי לברר איך לקחו ישראל מסיחון את חשבון, והרי משל מואב היתה, ולכן פירש הכתוב, שסיחון לקחה

אבל הרי משנתנו עוסקת אף בעבד שמל וטבל אצל רבו ראשון, וכבר אינו גוי, וגוי שקונה ישראל לעבד בחזקה, מנלן? (3)

ומשנין: למדנו זאת, מדכתיב במלחמת הכנעני [במדבר כא א]: "וילחם בישראל, וישב ממנו שבי" ומדקרי ליה "שבי" שלו,

קנה ליה גוי בחזקה".

וראה עוד לשון רש"י לעיל [לז ב ד"ה למעשה ידין]: "ואפילו מל וטבל גבי רבו, קנייה שבאי ביאוש למעשה ידיו".

ומכל דברי רש"י שלא הזכיר כיבוש מלחמה בכל הענין, אלא יאוש בלבד, והזכיר "חזקה של עבדות", נראה בפשוטו שכוונתו כפי שנתבאר בפנים; וכן הבינו התוספות בדבריו, שכתבו: "פירש בקונטרס, חזקה של עבדות כגון הלבישו והנעילו והרחיצו לרבו", וכן נראה שמבין ה"פני יהושע" בדעת רש"י, [ומה שכתב רש"י: "בחזקת יאוש", צריך לפרש חזקה שלאחר יאוש].

ב. אלא שיש לפקפק בהבנה זו ברש"י, מדברי הר"ן שכתב אף הוא בתחילה כלשון רש"י [והגירסא שם היא: "ולא בכסף ולא בחזקה", ולא: "ולא בכסף, חזקה", והב"ח הגיה ברש"י על פי הר"ן], ובסוף דבריו מבואר בהדיא, שהכוונה לחזקה של כיבוש מלחמה; ואף ב"תפארת יעקב" תמה על תוספות שהבינו ברש"י כפי שנתבאר בפנים, ופשיטא לו שרש"י נתכוין לחזקה של כיבוש מלחמה, ומה שהזכיר רש"י יאוש, היינו משום "דבלי יאוש אינה חזקת מלחמה כל שיכול להציל ולא גבר במלחמתו", [וסברא זו כתובה בר"ן כפי שיובא באות ג].

ג. יש לעיין לדעת רש"י לפי מה שנראה בפשוטו בהבנת דבריו, שהשבאי קונה בקנין חזקה אחר שנתיאש ישראל ממנו, איך קנה סיחון את ארץ עמון ומואב?! שהרי לכאורה אי אפשר לומר שאף שם קנה סיחון בחזקה לאחר יאוש, שאם כן אין זה קניית קרקע מגוי, אלא קניית קרקע של הפקר, ואין מכאן ראייה שישראל קונה מגוי בחזקה.

ובפשוטו צריך לפרש, שסיחון זכה מדין כיבוש מלחמה, אלא שכיבוש מלחמה אינה סיבה לקנות את הקרקע אלא על ידי מעשה קנין, ומעשה הקנין היה בחזקה; אך ראה בתוספות רי"ד.

ד. ודעת הראשונים [תוספות, רשב"א ור"ן]: ש"חזקה" האמורה כאן היינו חזקה של כיבוש מלחמה; והוקשה לראשונים: כיון שהגוי קונה בחזקת כיבוש מלחמה, אם כן למה אמרו בגמרא לעיל שלפני יאוש לא קנאו השבאי?! וביאר הר"ן: שעד כאן לא אמרו בגמרא שהשבאי קונה אותו למעשה ידיו, רק באופן שאין הישראל ששבאוהו ממנו יכול להציל את העבד, כי רק בכי האי גוונא הוא נקרא "שבי", אבל כשהוא לפני יאוש, אם כן בהכרח שיכול הישראל להציל, ולכן השבאי אינו קונה אותו, והפודה צריך להחזירו לרבו הראשון; והרשב"א ביאר באופן אחר, ראה בדבריהם לעיל לז ב.

3. א. לשון רש"י הוא: "גוי מישראל מנלן, כגון עבד זה דשייך במצוות"; והיינו "אף" בעבד זה דשייך במצוות, וכפי שנתבאר בהערה 10 לעיל לז ב.

ב. יש לעיין: הרי ודאי לא מסתבר לחלק בין קניית עבד גוי לקניית עבד ישראל, אלא אם הקנין הוא מן העבד, שבזה יש מקום לחלק בין אם העבד הוא גוי כי אז דיני הקנין הם כקנין מן הגוי, ואם העבד הוא ישראל, כי אז דיני הקנין הם כקנין מישראל; וצריך ביאור: למה חשוב זה כקנייתו מעצמו, והרי ממה נפשך, אם זכה העבד בעצמו, אם כן האיך קונה אותו השבאי?! והרי לא משמע שמדין יאוש של העבד הוא קונה אותו, וכן מבואר ב"פני יהושע" שהובא בהערה

שמע מינה: קנה הכנעני את שביו בחזקה. (4)

אמר רב שמן בר אבא, אמר רבי יוחנן:

עבד כנעני של ישראל [שנשבה על ידי גויים] שנתיאש רבו הימנו, וברח מבית האסורים של השוכים, יצא לחירות! ושוב אין יכול רבו הראשון להשתעבד בו.

ולא עוד, אלא שכופין את רבו הראשון לשחררו מקנין האיסור שיש לו בו, וכותב לו גט שחרור להתירו בבת ישראל!

כי אף שקנין העבדות הממוני פקע מאליו, עדיין יש בו קנין איסור של עבדות, ואסור הוא בבת ישראל, עד שיכתוב לו רבו גט, ויתירו.

ומקשינן עלה מהא דתנן במשנתנו:

עבד שנשבה ופדאוהו, רבן שמעון בן גמליאל אומר: בין כך ובין כך – בין אם פדאוהו לשם עבד, ובין לשם בן חורין – ישתעבד!

ואמר רבה בר בר חנה, אמר רבי יוחנן: כל מקום ששנה רבן שמעון בן גמליאל הלכה במשנתנו, הלכה כמותו!

חזין משלשה מקומות, ואלו הן: ערב, וצידן וראיה אחרונה! (5)

ומלבד שלשה מקומות אלו, פסק רבי יוחנן

הלכה כרבן שמעון בן גמליאל, בכל מקום שהובא במשנה.

ואם כן, קשיא: איך אמר רבי יוחנן: "עבד שברח מבית האסורין, יצא לחירות"? והלא במשנתנו קאמר רבן שמעון בן גמליאל: "ישתעבד" לראשון, והוא הדין לברח, [וכדמפרש ואזיל]?!?

ומבאר הגמרא את קושייתה:

בשלמא לאביי לא קשיא, שהרי מוקי לה להאי מתניתין שישתעבד לרבו ראשון לפני יאוש, והאי מימרא דרבי יוחנן לאחר יאוש, ובוזה אף רבן שמעון בן גמליאל מודה שיצא לחירות, היות ונתייאשו הבעלים הראשונים ממנו.

אלא לרבא דאמר: אף לאחר יאוש קאמר רבן שמעון בן גמליאל "ישתעבד לרבו ראשון":

הרי קשיא מימרא דרבי יוחנן בכורח שיצא לחירות, אאידיך מימרא דרבי יוחנן שפסק הלכה כרבן שמעון בן גמליאל!?

ומשינין: אמר לך רבא:

הרי טעמא מאי קאמר רבן שמעון בן גמליאל "ישתעבד", הלוא הוא משום מה דאמר חזקיה: "שלא יהא כל אחד ואחד הולך ומפיל את עצמו לגייסות, ומפקיע עצמו מיד רבו"! ואין טעם זה שייך אלא בעבד שנפדה מיד השבאי.

השבי הזה אלא שפחה אחת, ולפי זה מוטעמים מאד דברי הגמרא כאן, כי הוא אותו ענין ממש.

5. ערב: אם אמר המלוה: "על מנת שאפרע ממי

4 לז ב, שהשבאי קונה אותו קודם לזכיית העבד בעצמו.

4. ברש"י בחומש הביא מן המדרש, שלא היה

שאם פדאוהו לשם חירות, הרי הוא יוצא לחירות — מכל מקום עדיין שפחתך היא, משום שאנן, לשום שתהיה אמהתא פריקין לה ניהלה [לשום שפחות שלך פדאנוה]! והיכא שפדאוהו לשום עבד, הרי אף לחכמים הוא ממשיך להשתעבד לרבו הראשון.

ושלחו לו כן, משום דאינהו סבור בטעות, דלפני יאוש הוה, ועדיין לא נתייאש שמואל משפחתו.

ולא כן היא, אלא לאחר יאוש הוה! וכיון שכבר נתייאש ממנה, הרי יצאה לחירות, ושוב לא היה יכול שמואל לשעבדה. (7)

מהות העבדות נחלקת לשני עניינים:

א. קנין הממון, שגוף העבד נעשה ממנו של רבו, לענין מעשה ידיו, ולענין "מה שקנה עבד קנה רבו".

ב. קנין האיסור, שאף אחר שמל וטבל, מכל מקום אין בו קדושת ישראל גמורה. והרי הוא אסור בבת ישראל, ומותר בשפחה

אבל בורה שאנן, שהרי עסקינן בעבד שכל כך קשה עליו השבי, עד שמוכן לסכן את נפשו כדי לברוח ממנו, והשתא, לקטלא מסר נפשיה [מוסר את עצמו להריגה אם יתפסוהו] כדי להימלט מן הגייסות — וכי ניתן לומר עליו דאפולי אפיל נפשיה [פיל את עצמו] לגייסות?!

וכיון שאין לחוש עליו שיפיל עצמו לשבי כדי להשתחרר מרבו, אין סיבה להשאירו תחת שעבוד רבו, מאחר שכבר נתייאש ממנו, ולפיכך יוצא לחירות.

מעשה באמתיה דמר שמואל דאשתבאי [שפחתו של שמואל נשבתה בשבין], ופרקוה ישראל לשום אמהתא [פדאוה לשם שפחות], ושררוה ליה [והחזירוה לשמואל].

שלחו ליה הפודים לשמואל: יכול אתה להמשיך ולשעבדה, היות ואנן, כרבן שמעון בן גמליאל סבירא לן [דעתנו כרשב"ג]! (6) ובכל מקרה ממשיך העבד להשתעבד לאחר פדיונו.

ואתה, אי נמי [גם אם] כרבנן סבירא לך —

ראיה, ולאחר זמן הביא ראיה ומצא עדים, הרי זה אינו כלום, ואין סומכים על העדים.

ורבן שמעון בן גמליאל אומר: מה יעשה זה שלא ידע שיש לו עדים, ולבסוף מצא עדים [וכי מפני כן נפסלים העדים]?! ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל.

6. צריך ביאור: מה לנו ולדעתם, וכי פוסקי הלכה הם?! וראה מה שכתב ב"תפארת יעקב" ד"ה שלחו ליה.

7. א. תמהו התוספות: מנין לגמרא שהם היו

שארצה" — חכמים אומרים: אף אם יש ללוח נכסים, יכול הוא לפרוע מן הערב תחילה; ורבן שמעון בן גמליאל אומר: בין כך ובין כך, לא יפרע מן הערב תחילה! והלכה כחכמים.

צידן: אמר רבן שמעון בן גמליאל: מעשה בצידן, באחד שאמר לאשתו: הרי זה גיטיך על מנת שתתני לי איצטלית, ואבדה איצטליתו, ואמרו חכמים: תתן לו את דמיה, ונתריים התנאי בזה! ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל, אלא קיימא לן, שאין מתקיים התנאי אלא באיצטלית עצמה, ולא בדמיה.

ראיה אחרונה: אם אמר הבעל דין: "אין לי

כנענית. וכן שפחה, הרי היא אסורה בבן ישראל, ומותרת בעבד כנעני.

וכשנותן אדם שטר שחרור לעבדו, הרי הוא מפקיע את שני הקנינים; ואולם כשמפקיר אדם את עבדו, בזה נחלקו אמוראים, אם צריך עדיין גט שחרור כדי להפקיע את קנין האיסור, או שמא מתוך שפקע קנין הממון על ידי ההפקר, ממילא פקע גם קנין האיסור, וכפי שיתבאר.

ושמואל, לא מיבעיא דאשתעבודי לא משתעבד בה, ומשום שלאחר יאוש היה, כאמור, אלא אף גיטא דחירותא נמי לא אצרכה [אף לא הצריכה שמואל שטר שחרור ממנו] כדי להתירה בבן חורין; ואף שעיקר היאוש אינו מועיל אלא להפקיע את קנין הממון בלבד, מכל מקום פקע קנין האיסור מאליו! (8)

ומשום דשמואל לטעמיה [לשיטתו], דאמר שמואל:

המפקיר עבדו יבא לגמרי לחירות, ואינו צריך גט שחרור להפקיע מעליו את קנין האיסור ולהתירו בבת ישראל, והוא הדין לשפחה, ומשום שנאמר:

"וכל עבד איש מקנת כסף [ומלתה אותו אז

יאכל בן]", וכי אטו בא הכתוב — באומר "עבד איש" ולא אמר: "וכל עבד מקנת כסף" — לומר: "עבד איש" ולא עבד אשה!?

אלא בא הכתוב ללמדנו: דוקא עבד שיש לו רשות ממונית לרבו עליו [עבד של איש], הרי הוא קרוי "עבד", ונאסר בבת ישראל; אבל עבד שאין לו רשות לרבו עליו, אין הוא קרוי "עבד", והרי הוא כישראל בן חורין לכל דבר, והוא מותר בבת ישראל, ואסור בשפחה.

מעשה באמתיה דרבי אבא בר זוטרא, דאישתבאי [שפחתו של רבי אבא נשבתה], ופרקה ההוא תרמודאה לשום איתתא [פדאה גוי מהעיר תרמוד, על מנת לישאנה לאשה].

שלחו ליה — בני המקום לשם הביאו את השפחה — לדידיה [לרבי אבא בר זוטרא]:

אי יאות עבדת, שדר לה גיטא דחירותא! אם ברצונך לנהוג כיאות, שלח לה גט שחרור.

ותמהינן: היכי דמי?

אי דמצו פרקי לה [אם יכולים אנשי המקום לפדותה] מאותו גוי, ומסכים הוא שיפדוה,

יאוש היה, למה לא נשתעבד בה שמואל, כיון שהם קנו את השפחה מן השבאי עבורו? ואפשר, שמקח טעות הוא, שהם היו סבורים שלא נתייאש הימנה; או משום שהיה שמואל שונא מתנות.

8. וסובר שמואל כאביי, שלאחר יאוש אינו משתעבד לרבו הראשון, ודלא כרבא הסובר

סבורים שלפני יאוש היה, שמא ידעו שלאחר יאוש הוא, אלא שהם היו סבורים כרבא, שמחלוקת תנא קמא ורשב"ג הוא לאחר יאוש, ולכן תלו את הדבר במחלוקתם! וראה מה שכתב ב"תפארת יעקב" ד"ה שלחו ליה.

ב. יש לעיין, הרי מן הסתם לשם שפחות של שמואל פדאוה, [וכן דעת ה"קוני ראם", אך ראה מהרש"א ומהרש"ל], ואם כן לו יהא שלאחר

ומקשינן: למה תזדלזל בעינו כשיגלה ששפחת ישראל היא?!?

והרי — אדרבה — האמר מר: חביבה להן [לגויים] בהמתן של ישראל לזנות, יותר מנשותיהן שלהם! וכל שכן שחביבות להם שפחות ישראל.⁽¹⁰⁾

ומשינינן: הני מילי — דחביבים של ישראל עליהם — בצניעא.

אבל כפרהסיא אינם מראים חביבות זו, משום דזילא בהו מילתא, [בושים הם בכך]. מעשה בהחיא אמתא דהות כפומבדיתא, דהו קא מעבדי בה אינשי איסורא [שפחה היתה כפומבדיתא, שהיו נוהגים עמה בזנות].

אמר אביי: אי לאו הא דאמר רב יהודה, אמר שמואל "כל המשחרר עבדו עובר בעשה" של "לעולם בהם תעבודו", הוה כייפנא ליה למרה, והוה כתיב לה גיטא דחירותא [כופה הייתי את אדונה לכתוב לה שטר שחרור], כדי שתוכל להנשא לישראל, ותימנע מדבר עבירה.

אבל מאחר ואמר רבי יהודה "המשחרר עבדו עובר בעשה", שוב אין בידי לכופו שישחררה.

למה לי שישלח לה רב אבא גיטא דחירותא?!? יפדוה לו לשם עבדות ותשאר שפחתו.

ואי דלא מצו פרקי לה — שאין מתרצה השבאי לכך — כי שדר לה רבי אבא גיטא דחירותא, מאי הוי?!? ומה יועיל לה גט זה, כל זמן שנמצאת אצל השבאי?

ומשינינן: לעולם איירי בדמצו פרקי לה שלא היה עיכוב מצד השבאי, אלא שכל זמן ששפחה היא, לא יטרחו לפדותה.

וכיון דמשדר לה גיטא דחירותא, ונעשית בת ישראל גמורה, חבורי מחברי אהרדי, ופרקי לה [יתחברו כולן כאחד ויתאמצו לפדותה]!⁽⁹⁾

ואי בעית אימא:

לעולם איירי דלא מצו פרקי לה משום עיכוב השבאי שהיה רוצה בה לזנות, וכיון דמשדר לה גיטא דחירותא, שוב יוכלו לפדותה. משום שבכך יודע לשבאי ששפחת ישראל היתה, ומיתזלא באפיה, ומפריק לה, [לא יכולים היו לפדותה, כי אותו גוי לא היה מעונין לתיתה בדמים, אלא שעל ידי שטר השחרור יודע לגוי ששפחת ישראל היא, ותהיה מזולזלת בפניו, ויסכים למוכרה].

כלומר: כי לפי רשב"ג: כשם שמצוה לפדות בני חורין, כך מצוה לפדות את העבדים! ומדברי רש"י אלו הוכיח הרשב"א שהובא בהערה לעיל לז ב, שלדעת תנא קמא אין מצוה לפדות את העבדים.

10. כתבו התוספות במסכת עבודה זרה כב ב: "לא נודע לר", מהיכן נפקא עיקר דבר זה."

שלדעת רבן שמעון בן גמליאל הרי הוא משתעבד לרבו ראשון ואפילו לאחר יאוש, ומשום כך לא הצריכה גט שחרור, תוספות. [ויש לעיין בלשונם, שהעמידו דבריהם על מה שלא הצריכה שמואל גט שחרור, ולא על מה שלא נשתעבד בה].

9. כתב רש"י: "אבל לשם עבדות לא היו רוצים לפדותה לו, דלית להו דרבן שמעון בן גמליאל",